

Joutsansalmi-yhdistys ry:n toimintakertomus 2011

Kulunut vuosi oli yhdistyksen kolmas toimintavuosi. Joutsansalmi yhdistys edistää Joutsansalmen ja Joutsan seudun vesialueiden suojelua, hoitoa ja kestäväää käyttöä. Yhdistys on toiminut Joutsan ja sen asukkaiden yhteisen ympäristön ja vesialueen paremman tilan puolesta hyväksyen erilaisia näkemyksiä, riippumattomana muista yhteiskunnallisista tai poliittisista tavoitteista. Toiminta on ollut yhteistyöhaluista ja rakentavaa ilman vastakkainasettelua. Keskeistä on ollut yhteisen edun esiintuomiseen, ja yhdistyksen hallitus on pyrkinyt keskustelun ja vuoropuhelun keinoin nostamaan esiin asioita ja ajatuksia yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

Yhdistys on jatkanut toimintaansa syyskokouksen vahvistaman toimintasuunnitelman pohjalta ja paikallisesti suurta näkyvyyttä saavuttaneen Myllylahden-Joutsansalmen kansalaisfoorumin viitoittamaa tietä. Säännöt määrittelevät yhdistyksen tarkoituksen seuraavasti:

" Yhdistyksen tarkoituksena on herättää ja ylläpitää tietoisuutta vesistöjen ja erityisesti Joutsan seudun vesistöjen puhtauden merkityksestä sekä toimijoiden yhteisestä ja yhteiskunnallisesta vastuusta toimia tämän arvokkaan luonnonvaran säilyttämiseksi ja suojelemiseksi. "

Yhdistyksen kokoukset ja hallitus

Yhdistyksen syyskokouksessa 14.10.2010 valittiin yhdistykselle hallitus sekä vahvistettiin toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2011. Yhdistyksen hallituksen jäseniksi valittiin seuraavat henkilöt:

Taisto Kuitunen, puheenjohtaja,
Erkki Oksanen, hallituksen jäsen,
Helinä Paasonen, hallituksen jäsen,
Teuvo Koskinen, hallituksen jäsen,
Antero Suni, hallituksen jäsen.

Hallitus kokoontui toimintavuoden aikana 5 kertaa. Hallitus valitsi varapuheenjohtajaksi Erkki Oksasen. Yhdistyksen sihteerinä ja rahastonhoitajana on toiminut Eija Lehtimaa. Yhdistyksen toiminnantarkastajana on toiminut varatoiminnantarkastaja Eila Kokko. Vuoden aikana järjestettiin kevät- ja syyskokous. Yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin yhdistyksen perustajajäsen Pekka Patosaari. Pöytäkirjat ovat nähtävillä yhdistyksen kotisivuilla www.joutsansalmi.com.

Yhdistyksellä oli vuoden lopussa 65 jäsentä. Yhdistys on saanut runsaasti julkisuutta

ja siten epäsuoraa tukea toiminnalleen Joutsan Seudussa, Itä-Hämeessä sekä Yleisradiossa.

Yhdistyksen sääntömääräisessä kevätkokouksessa käsiteltiin mm. tilinpäätöstä, vuosikertomusta ja tilintarkastajien lausuntoa. Tilinpäätös vahvistettiin ja hallitukselle ja muille vastuuvollisille myönnettiin vastuuvapaus.

Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Yhdistyksen talous osoittaa 104,09 euron ylijäämää, joka kirjataan taseeseen oman pääoman lisäykseksi.

Avaintoiminnot

Yhdistys toimii jäsentensä kautta ja tukeutuu jäsenkunnan erityisosaamiseen ja vaikutusmahdollisuuksiin kaikilla tasoilla.

Yhdistyksen toimintasuunnitelman ytimenä on avainalueiden määrittely ryhmittelemällä sääntöjen mainitsemat seitsemän kohtaa neljäksi toiminnalliseksi avainalueeksi.

- 1 Seuranta, luvat ja tutkimus
- 2 Viestintä, kotisivut ja koulutus
- 3 Jäsentilaisuudet ja talkootoiminta
- 4 Yleisötilaisuudet

Yhdistys on seurannut aktiivisesti alan kehitystä ja lainsäädäntöä sekä viranomaisten ja yritysten vesistöjen hyvinvointiin ja kuntoon liittyviä toimia ja tutkimuksia, ja antanut lausuntoja sekä tehnyt näihin liittyviä aloitteita ja esityksiä.

Yhdistys on tehnyt työtä vesiensuojelun merkityksen ja oman toimintansa tunnetuksi tekemiseksi ja on ollut osaltaan vaikuttamassa siihen, että Joutsansalmi ry:n esittämät tavoitteet on nostettu keskeisiksi kehittämistavoitteiksi ja strategisiksi päämääriksi laajemminkin, erityisesti Joutsan kunnassa ja sen päättävissä elimissä.

Yhdistys on järjestänyt lukuisia tavoitteitaan tukevia neuvotteluja ja pienryhmätilaisuuksia sekä pyrkinyt pitämään sääntömääräiset kokoukset hyvin valmisteltuina ja mielenkiintoisina.

Yhdistys on jo hyvin verkottunut. Se on lisännyt toimintavuoden aikana suuren yleisön, kuntalaisten ja avainhenkilöiden tietoisuutta vesiensuojelun tärkeydestä sekä parantanut yhdistyksen toimintavalmiutta vesiensuojeluun liittyvissä kysymyksissä.

Muutoksenhaku ja valitukset ympäristölupaan

Taimen Oy:n haki muutosta Myllykosken kalanviljelylaitoksen ympäristölupaan vuoden 2010 lopulla. Siinä esitettiin lupaehtoihin 70 kg:n korotusta vuotuisen fosforikuormitukseen. Yhdistys toimitti lupahakemusta koskevan yhdistyksen muistutuksen aluehallintovirastoon 14.11.2010.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto antoi 25.11.2011 päätöksensä Taimen Oy:n hakemukseen Myllykosken kalanviljelylaitoksen ympäristöluvan tarkistamisesta. Viranomaisen jättää huomioonottamatta useiden hakemuksesta muistutuksen jättäneiden tahojen keskeisen vaatimuksen laitoksen jätevesien puhdistamisesta. Yhdistys ja sen jäsenet olivat erityisen pettyneitä luvan ehtoihin vaikka yhdistys, Joutsan asukkaat, kesäasukkaat, Joutsan kunta, Suonteen kalastusalue ja kalanviljelylaitoksen alapuolisten vesialueiden kaikki osakaskunnat ovat yksituumaisesti edellyttäneet selvää muutosta ja asiallisesti viranomaisia informoiden olettaneet edes kohtuullisen ympäristövastuun toteutuvan.

Yhdistyksen muistutuksessa oli laajasti esitelty päästöistä aiheutuvat haitat ja vaadittiin niihin tiukkoja supistuksia. Fosforin ja typen lisäksi huolena ovat olleet laitoksella käytettävät antibiootit ja formaliini (formaldehydin vesiliuos), joka on luokiteltu syöpää aiheuttavaksi aineeksi. Näiden aineiden määrää ei tarkkailla päästömittauksissa, mutta niiden vesistö- ja terveystaikutusten arvellaan olevan rehevöitymistäkin haitallisempia. Yhdistys oli katsonut, että Taimen Oy:llä ei tule olla oikeutta jatkaa nykyisenkaltaista haitan ja vahingon tuottamista. Yhdistys muistutti, että toimijan hakemaa lupaa juoksuuttaa haitallisia jätevesiä yhteiseen vesialueeseen ei tule hyväksyä. Seurannassa ja mittauksissa havaittujen puutteiden ja harhaanjohtavien valvontamittausten tähden ei pidetä hyväksyttävänä myöskään hakijan arvionvaraista ja virheellisiin seurantatietoihin perustuvaa päättelyä ja johtopäätöksiä siitä, minkälainen fosforipäästö ja aiheutettu Joutsansalmen fosforipitoisuus tai muu puhdistamattoman jäteveden aiheuttama haitta olisi siedettävä tai hyväksyttävissä. Yhdistys oli katsonut muistutuksessaan, että ympäristöluvan myöntämisen ehtona on oltava kalankasvatuksessa syntyneen jäteveden puhdistaminen. Liettaskujen ja turvekerroksen läpi juoksetun puhdistamattoman jäteveden laskeminen Joutsan keskeiseen vesialueeseen oli vaadittu ensi tilassa lopetettavaksi.

Koska aluehallintoviranomaisen päätös juurikaan edistänyt kalanviljelylaitokselta syntyvän jätevesikuorman puhdistamista tai vähentämistä, yhdistys katsoi velvollisuudekseen valittaa päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen. Valituksen lähettämistä edelsi hallituksen perusteellinen valmistelu ja jäsenkunnan informointi. Muutoksenhaun vaikeuttaa kuvaa se, että yhdistys sai vasta jälkikäteen mahdollisuuden esittää lausuntonsa hakijan tekemiin vastineisiin 14.02.2011 ja 01.03.2011. Muutoksenhaun vauhdittamiseksi yhdistyksen valittu uusi puheenjohtaja toimitti marraskuun alussa Lännen Tehtaat Oyj:n johdolle julkisen vetoamuksensa, minkä keskeinen viesti oli seuraava:

“Konsernin osakkuusyhtiö Taimen Oy tytäryhtiöineen on erikoistunut kalan kasvatukseen ja poikastuotantoon. Kuten lienette tietoinen, Taimen Oy on hakemassa jatkoa vanhentuneen kalankasvatustietoisensa ympäristöluvalle Joutsassa. Laitos on ollut toiminnassa 70-luvun alusta, mutta sen poikastuotantoon käytettyyn menetelmään ei kuulu syntyvien haitallisten aineiden, etenkin kalojen ulosteista ja rehusta syntyvän haitallisen lietteen puhdistaminen. Kasvatuksessa tarvittava puhdas vesi otetaan Viherin järvestä Myllykosken yläpuolelta. Kasvatuksen aikana syntyvä jäte lasketaan vuotavissa altaissa tapahtuvan taskutuksen ja mekaanisen turvesuodatuksen jälkeen suoraan keskelle Joutsan taajamaa, matalaan Joutsansalmeen.

Joutsansalmi-yhdistys ry on joutsalaisten ja ranta-asukkaiden muodostama

kansalaistoimintaa harjoittava riippumaton yhdistys, jonka jäsenet ovat jo kymmeniä vuosia tuskailleet Taimen Oy:n piittaamattoman toiminnan tuloksena syntyneiden ympäristöhaittojen ja pilaantumisen kanssa. Kaksi vuotta sitten järjestäytynyt yhdistys on saanut tavoitteilleen laajan tuen. Mm. viime vuoden lopulla yhdistys, Joutsan kunta, Suonteen kalastusalue ja kaikki alueen seitsemän osakaskuntaa totesivat muistutuksissaan ja lausunnoissaan välttämättömäksi jäteveden juoksutuksen välittömän lopettamisen, ja että toiminnan jatkamisen ehtona on oltava jätevesien puhdistaminen.

Joutsan kunnanhallituksen yksimielinen lausunto 15.11.2010 on täsmällinen ja selkeä:

"Nykyisenkaltaista jäteveden purkamista Myllylahteen ja sitä kautta Joutsan seudun yhteiseen vesialueeseen ei tule sallia. Kaikki tuotantoprosessissa syntyvä jäte, käytetty vesi, lääkaineet ja muut kemikaalit on puhdistettava ja yrityksen on huolehdittava loppujätteen asiallisesta käsittelystä. Laitos tulee muuttaa veden käsittelyltään kiertovesijärjestelmäksi. Laitostekniset muutokset on toteutettava kahden vuoden siirtymäajan kuluessa ja ympäristökuormitus on arvioitava uudelleen uuden ympäristölupahakemuksen pohjalta. Velvoiteseurannan toteutustapa tulee uudistaa ja sen puolueettomuus taata. Hakijan on välittömästi tehtävä myös sellaisia laitos- ja tuotantoteknisiä muutoksia, joiden avulla fosforipäästöt pienenevät heti ja haitallisten aineiden vesistöön juoksuttaminen loppuu."

Tämän selkeän lausunnon antamisesta on kulunut nyt vuosi eikä ympäristölupaa ole vielä ratkaistu. Samanaikaisesti laitos on jatkanut toimintaansa entiseen malliin. Taimen Oy:n piittaamattomuus paikallisten instituutioiden ja ihmisten huolesta on dokumentoitu yhdistyksen kotisivuilla www.joutsansalmi.com. Kuin huutomerkinä tästä piittaamattomuudesta voidaan lukea Taimen Oy:n entisen toimitusjohtajan Kähkösen Iltalehdelle 4.11.2011 antama lausunto siitä, miten hyvä business taimenkasvatus hänelle itselleen ja yritykselleen on ollut.

Pyydän teitä ystävällisesti vaikuttamaan siihen, että joutsalaisten esittämät näkökohdat otettaisiin vakavasti huomioon, ja että Taimen Oy:n toiminta muuttuisi konsernin ja yrityksen itsensä julistamien arvojen mukaiseksi, ympäristöään ja paikallisten asukkaiden elämänolosuhteita kunnioittavaksi."

Yhdistyksen valitus ja muutospyyntö toimitettiin Vaasan hallinto-oikeuteen 21.12.2011. Sen keskeinen sisältö on seuraava:

" Joutsansalmi-yhdistys ry katsoo, että luvan hakija tulee velvoittaa kahden vuoden määräajan kuluessa toteuttamaan sellaiset laitostekniset muutokset, joilla laitoksen tuotantoprosessissa syntyvät haitalliset yhdisteet, erityisesti fosforipäästöt, typpipäästöt, ja muut ympäristölle haitalliset aineet saadaan pääosin poistettua laitoksen Joutsan keskustaajaman vesistöön juoksuttamasta jätevedestä ja suotovedestä. Kahden vuoden siirtymäaikana fosforipäästöjen tulee asteittain vähentyä tasolle korkeintaan 165 kg/a. Ympäristökuormitus ja lupaehdot tulee arvioida uudestaan laitosteknistien muutosten valmistuttua ja 01.01.2014 mennessä jätettävän uuden ympäristölupahakemuksen pohjalta.

Päätös on ympäristönsuojelulain kirjaimen ja hengen vastainen. Laitosta ei ole hoidettu aikaisempien ympäristölupien velvoitteiden mukaisesti, huolellisesti ja asiallisesti. Hakija ei ole noudattanut aikaisempien toimintalupien ehtoja uutta päätöstä ja aikaisempia lupia hakiessaan.

Laitoksen fosforikuormitus on viime vuosien vuosiraportteihin sisältyvien kontrollimittausten perusteella ylittänyt sallitun määrän noin kaksinkertaisesti verrattuna hakijan koostamien kokoomanäytteiden antamiin tuloksiin. Laitoksen konsulttina toimivan Jyväskylän yliopiston ympäristökeskuksen tuottamat kontrollimittausten tulokset on luettavissa vuotuisista velvoitetarkkailun yhteenvedoista, mutta jätetty asiallisesti huomioon ottamatta hakemuksessa, konsultin loppupäätelmissä, ELY-keskuksen lausunnoissa ja itse ympäristölupapäätöksessä. Velvoitetarkkailun tiedot on tältä osin koottu yhteen ja luettavissa Joutsansalmi-yhdistys ry:n muistutuksesta Länsi- ja Sisä- Suomen aluehallintovirastolle 14.11.2010 ja lausunnosta 27.09.2011. Tältä osin kehotus tarkkailun ja raportoinnin tehostamiseen on oikeansuuntainen toimenpide, mutta lupa- ja valvontaviranomaisilla on ollut lupaprosessin aikana käytettävissään riittävästi empiiristä ja kokemuseräistä tietoa tarkkailun ja raportoinnin virheistä ravinnepäästörajan merkittävän alentamisen tueksi.

Lupapäätös on sisäisesti ristiriitainen ja oikeustajun vastainen. Päätöksessä todetaan, että Myllykosken kalankasvatuslaitoksen lietteen nykyiset poistojärjestelyt eivät täytä vaatimusta parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) käytöstä päästöjen rajoittamiseksi. Lupamääräysten tarkistamisaika määrätään tavanomaista lyhyemmäksi, mikä johtopäätös on oikean suuntainen, mutta riittämätön.

Luvan myöntäjä aivan oikein katsoo, että a) kalankasvatuslaitoksen päästöt heikentävät alapuolisen vesialueen vedenlaatua, b) päästöt edesauttavat vesikasvillisuuden kasvua laitoksen alapuolisessa Myllylahdessa, c) laitokselta Myllylahteen tuleva kokonaiskuormitus ylittää vesistön sietokyvyn, ja että d) kalankasvatuslaitoksen osuus kuormituksesta on ajoittain suuri. Luvan myöntäjä katsoo edelleen, että e) kuormituksen ylittäessä vesistön sietokyvyn on vaarana, että vesistön ekologinen tila heikkenee nykyisestä, ja f) että alapuolisen vesistön ekologisen tila on jo heikentynyt.

Kaiken tämän jälkeen luvan myöntäjä kuitenkin päätyy siihen johtopäätökseen, että tarvitaan vain suunnitelma päästöjen vähentämistoimenpiteiksi lupaa seuraavan kerran tarkistettaessa, ja että ei ole edellytyksiä fosforipäästöjen nostamiselle. Näin hakijalle annettaisiin oikeus jatkaa saastuttavaa toimintaa sallimalla laitokselta vesistöön johdettavan vuotuisen fosforipäästön säilyvän nykyisen lupamääräyksen suuruisella tasolla (enintään 330 kg), kaikista näin aiheutetuista, ja lupaviranomaisen toteamista haitoista huolimatta.

Ravinnepäästöraja on ensisijainen keino päästöjen rajoittamisessa. Määräys laitoksella käytetyn kuivarehun fosforipitoisuudesta (enintään 650 kg/a) ei päästöongelmaa ratkaise, varsinkin kun kalanpoikasten kasvatuksessa on tarkoituksenmukaista käyttää erityisen fosforipitoista rehua.

Luvanhakijan kalankasvatuslaitoksen vesistöön laskemien fosforipäästöjen seurauksena laitoksen alapuoliset vesialueet ovat rehevöityneet ja laitoksen purkuaukolta alkava karvalehtiesiintymä on laajentunut Myllylahden ja ajoittain koko Joutsansalmen alueelle. Karvalehti on tutkitusti kalankasvatuslaitoksen yhteydessä runsaammin esiintyvä uppokasvi, jonka esiintymistä fosforipäästöt ylläpitävät. Kasvatettavien kalojen ulosteista, rehusta, ja kemiallisten aineiden jäämistä koostuva ajoittain puuromainen liete aiheuttaa puhdistamattomana jätteenä suurta haittaa asukkaille ja luonnonolosuhteille.

Ympäristönsuojelulain (17.6.2011/647) 42 §:n perusteella luvan myöntämistä fosforipäästöjen osalta ei voi pitää oikeana päätöksenä, koska sijoituspaikan huomioonottaen kalankasvatuslaitoksen toiminnasta hakijalle asetetuilla ehdoilla aiheutuu merkittävää ympäristön pilaantumista, terveyden ja turvallisuuden vaarantumista, luonnonolosuhteiden huonontumista, ja yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista ja arvonalentumista toiminnan vaikutusalueella.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston asiaperusteiden vastainen päätös on virheellinen ja oikaistava. Päätös tulee muuttaa sisältämään määräykset päästöjen nopeasta vähentämisestä, saastuttavan toiminnan lopettamisesta ja toiminnan saattamisesta ympäristönsuojelullisesti hyväksyttävälle ja ympäristönsuojelulain tarkoittamalle tasolle.”

Joutsa, 11.2.2012

Joutsansalmi-yhdistys ry:n hallitus